

Slovo k povzbuzení na neděli 22. února 2026, na **1. neděli postní – A**
Biblická čtení: Gn 2,7-9; 3,1-7; Ž 51; Řím 5,12-19; Mt 4,1-11

Milé sestry, milí bratři,

asi nejvýraznějším biblickým úryvkem první neděle postní je evangelium o **Kristových pokušeních na poušti**. Dějí se na začátku jeho veřejného působení, slyšíme o nich rok co rok na začátku postní doby. Matouš a Lukáš nám je předkládají v jejich trojí podobě, Marek vše shrnuje do jedné jediné věty.

Kristova pokušení jsou jakousi **sumou** všech **pokušení**.

Jednak sumou těch pokušení, která **člověk zakouší**, je-li pokoušen, ať už z vnějšku či zevnitř, aby **pro naplnění** svých **potřeb a tužeb** se dopustil **zla a zrady**, aby svou **seberealizaci** prosadil **na úkor** dobrého Božího zákona, druhých lidí a světa.

A jednak jsou Kristova evangelijní pokušení sumou těch, jimiž člověk **pokouší** samotného **Boha**, Krista. Když svou víru a následování podmiňuje tím, že Bůh bude a bude konat jen dle jeho představ a přání, vyplní vše, co si člověk představuje a přeje.

Evangelium nám říká, že všemi těmito pokušeními **Kristus** sám ve svém lidství **prošel**, a božsky nad nimi zvítězil. Že všechna pokušení na sebe **vzal** a ve všech jich pro nás **tajemně zůstal**. Aby nám ve všech našich pokušeních a zkouškách nabízel svou **blízkost a pomoc**.

Neboť všichni jsme **slabými lidmi a hříšníky**, jak jsme slyšeli v druhém čtení, pokoušenými **ke zlu a zradě**, a potřebujeme **Boží pomoc**, sílu pokušení překonávat.

A právě **Boží pomoc a blízkost** jsme zváni **hledat**. Jedinečně **v postní době**, na jejímž začátku stále jsme. Modlitbou, postem, almužnou, kajícíností a aspoň nějakým zestřídměním života...

Zkusme však letos zaměřit svou pozornost na **čtení první** z knihy Genesis. Slyšeli jsme část vyprávění **o stvoření člověka**, a hlavně část vyprávění **o prvotním hříchu**. Jde samozřejmě o **obrazy**, nikoli o doslovný popis. Nicméně o obrazy **Bohem inspirované**, a tak ve své lidské řeči božsky **pravdivé**: Za celým stvořením, za celou evolucí a zejména za jedinečností člověka stojí **Bůh**. A k **prvotnímu hříchu** došlo, někdy v době, kdy člověk se postupně stával člověk, patrně kdesi v počátcích procesu hominizace.

Dovolte tedy snad několik střípků, snad jakýchsi nesourodých **aforismů** k samotnému starozákonnímu textu...

«Hospodin Bůh uhnětl člověka z prachu hlíny a vdechl do jeho nozder dech života». Člověk je stále **prach** ze země, ve kterém je **dech** života. Člověk je **tělo i duše**, hmota a život, pozemský i nebeský. Je stvořený. Všichni lidé jsme „**ze stejného těsta**“, nikdo není více, jiný méně člověkem. Život navíc sdílíme i s ostatními živými tvory, bytí a život jsou krásnými znameními existence Boha.

Člověk byl vsazen do «zahrady v Edenu». Eden je **zahradou v poušti**, rozkvetlou stepí, s celou svou **krásou a svěžestí**, s celou svou **nečekaností**. Všichni lidé jsou stvořeni, aby žili v takovéto zahradě, aby byli nějak **šťastní**. Lidé mají být šťastní i v poušti, i „**v slzavém údolí**“ života a světa. Jsou zváni štěstí hledat a nacházet. I aby je mohli dávat dál, činit ze života druhých aspoň nějak rozkvetlou poušť. Štěstí přichází leckdy **nečekaně**, by téměř zázračně, do pouště, suchopáru. A to především **skrze vztah**; s Bohem i lidmi.

«Hospodin dal vyrůst (...) stromu života uprostřed zahrady a stromu poznání dobra a zla». Ze stromu života smí člověk jíst, dokud **nevztáhne** svou ruku na strom poznání. **Určování dobra a zla** totiž nepřísluší člověku, ale jedině Bohu, potažmo skutečnosti samé, Boží dobrotou stvořené. Na člověku je **dobro konat**, ne určovat, co dobro je a co není, to je už určeno tím, co bytostí a věci jsou a co potřebují, **stvořením**. Proto člověk nesmí sníst ovoce ze stromu poznání dobra a zla, neboť jezení znamená přivlastnění si. Člověk **nesmí** žít **svévolně** a bez

ohledu na řád, který je Bohem bytí dán, bez ohledu na svět a lid kolem sebe, jejich existenci a prospěch.

Přesto tak člověk **učiní**. Sveden **hadem**, «nejlstivějším ze všech polních zvířat», který se pro svou zákeřnost, skrytost a jedovatost stal obrazem d'áblem, **personifikací zla**. Vedle toho, že je padlým andělem.

«Žena viděla, že ovoce stromu je chutné k jídlu, vábné na pohled, lákavé pro poznání moudrosti, a proto si z něho utrhla a jedla, a dala též svému muži». Prvotní hřích spočívá právě v **sebezbožštění člověka**, v lákavém chápání se **něčím víc**, než člověk ve skutečnosti je. V lákavém jezení ze stromu poznání dobrého a zlého, v uvěření, že člověk může vše určovat, že nemusí hledět na skutečnost, že on sám je jejím tvůrcem. V **egomanii** a touze po **moci**, které chutnají.

«Tu se jim oběma otevřely oči a zpozorovali, že jsou nazí». Nemusí zdaleka jít jen o probuzení **hříšné žádostivosti**, jak tento obraz interpretovala většina starých církevních otců a středověkých systematiků. Ale možná jde ještě více o **ztrátu vzájemné důvěry**. **Nahota** je přeci jejím projevem, **oblečení** člověka nejen hřeje, ale také chrání, případně dává společenský status. Nahý člověk se nechrání a je takový, jakým skutečně je. Před sebou, druhým člověkem a samotným Bohem. Hříchem sebezbožštění, sobectvím, egocentrismem a egomanií se člověk člověku stává **nebezpečným a přestává být sám sebou**, takovým, jakým by měl být, dobrým a pokorným.

A jistě mnoho dalšího a hlubšího bychom mohli v biblickém obrazu vyčíst...

Nicméně právě na první neděli postní se před námi tento obraz rozvinul snad také jako **připomínka**, že **sklon ke zlu** je prostě v **každém z nás**. V každém z nás je nějak **potenciál** ke **zlu a agresi**, k neochotě k dobru, k pýše a sebezbožštění, k sobectví a ke svévolnému určování, co je dobré a zlé. V každém z nás je aspoň nějak sklon k **egomanii**, větší či menší, skrytější či zjevnější, ve všech možných podobách a odstínech. Sklon **ke zradě Boha a lidí** jsou také bohužel nějak v **každém z nás**. A tak dále.

To vše je nejen podstatou nauky o **dědičném hříchu**, jehož následky zůstávají i po křtu, což je dokonce katolické dogma, ale přeci i naší **zkušenosti**, vlastní nepřijemnou **empirií**.

Milé sestry, milí bratři, právě **doba postní** chce být **časem příhodným**, kdy si tyto **neblahé sklony** v sobě máme **uvědomit** a **přiznat**, kdy se máme pokusit detekovat jejich **podobu** a **intenzitu**, a hlavně zahlédnout a vnímat jejich **oběti**, skutečné i možné. A proto **zachtít** tyto zlé sklony v jejich rafinovaných podobách v sobě **překonávat**, s Boží pomocí. Hlavně aby se neproměnily ve zlý skutek začínající zlým smýšlením, dialogem s d'áblem, hadem.

Zlo a pýcha **nemají** být údělem a stylem života člověka. I proto obraznému vyprávění o prvotním hříchu předchází **vyprávění o stvoření člověka**, o jeho podstatě a jeho přebývání v zahradě Edenu. V **přátelství** s Bohem i Adama s Evou. V nahotě.

Rozkvetlou poušť člověk sám **najde** a druhým lidem může pomoci **najít** ovšem jen tehdy, když bude chtít se svými **zlými sklony** něco dělat, **překonávat je** a **umenšovat** jejich hroty, **přikrývat** jejich kyselé plody **láskou**. Stále znovu, s Boží pomocí. Díky Kristově blízkosti ve všech našich pokušeních.

Prostě se asi **nelze** pyšně **spokojit** se sebou a **nesnažit se** pohodlně o nic. Anebo vše v tomto ohledu vzdát. Ani když už jsme třeba starší. Takový – se sebou spokojený a změny neschopný – je jedině **had**, zvaný **d'ábel** („roztrhávač“) a **satan** („dávny nepřítel“). My bychom měli být přeci **lidmi**, k obrazu a podobě Boha-Krista stvoření. A bohočlověkem Kristem, na poušti pokoušeným, **vykoupení**. A stále nově **proměňování** k lepšímu...